

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-tér, a hídkaputól kimentve balra a 24. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint 3-szor u. m. Keddén, csütörtökön és szombaton délen. Ára évi negyvedre 3 ft. o. é.

Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. é. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.

A „nyiltér” cikkek sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középütea, STEIN J. könyvkereskedése.

Deák Ferencz beszéde

a képviselőház február 22-diki ülésén

Felirati javaslatunk 31. számszámában az 1848-i törvények átvizsgálására vonatkozólag két eszme van kimondva. — Egyik eszme az: hogy „vannak az 1848-i törvények rendeletei között egyes pontok, melyeket mi magunk is óhajunk észszerűbben alakítani és határozottabban kifejezni.” A másik eszme pedig az: hogy „ha ő Felsége kívánja a törvények bármely részben megváltoztatását: a kiegészített országgyűlés mindazon javaslatokat, melyek erre vonatkozólag ő Felsége felelős magyar ministeriuma előadand, — tüstént tanácskozási alá veendő, s megállapodásait ő Felsége elébe fogja terjeszteni.”

Ezen két eszme természetesen következménye a magyar közjog azon elvének, miszerint a kezdeményezési jog hazánkban mind a királyt, mind a nemzetet külön-külön megilleti.

A nemzet képviselői által, a ministerium beavatkozása nélkül, maga gyakorolja a jogot; a király pedig nálunk is, mint más alkotmányos országokban, fölfelelős ministerium létezik, csak ez által gyakorolja kezdeményezési jogát.

Ezek szerint az 1848-i törvények átvizsgálását kívánhatja ő Felsége is kezdeményezési jogánál fogva, de a szűksége javaslatokat e részben csak felelős ministeriuma által tételheti. Kívánhatja és megkezdheti azt a nemzet kezdeményezési jogánál fogva az országgyűlés is, és javaslatokat készíthet a felelős ministerium beavatkozása nélkül. Az említett törvények tehát így is, úgy is revisio alá kerülhetnek.

Sőt miután az ország, ha felirati javaslatunk elfogadatik, azonnal hozzá kezd azo javaslat kidolgozásához, mely a közös viszonyoknak meghatározására s azok kezelési módjának megállapítására vonatkozik: nem is mellőzheti azt, hogy az 1848-i törvények ama részeit, melyek a közös viszonyok iránti javaslattal kapcsolatban vannak, át ne vizsgálja, s egyiket a másikkal összbangzásba ne hozza.

Teszi ezt a nemzet saját kezdeményezési jogánál fogva. Lehet, hogy a végeredmény ugyanaz lesz, mintha az átvizsgálást a felelős ministerium hozta volna javaslata. De lényegesnek tartom elvileg is a két kezdeményezési jog mikénti gyakorolhatására nézve azon különböztetést, melyet mi feliratunkban kimondottunk, s melyet a módosítvány teljesen mellőzött, csak hogy a felelős ministerium megemlített feliratunkból kitörölhesse.

Kihagyja a módosítvány felirati javaslatunk 32. számszámából azon lényeges eszmét, hogy politikai életünk ingatlanságát csak ő Felsége szüntetheti meg alkotmányunk tetteles visszaállításával (helyes) és ezt befejező megkoronázásával. E határozott fogalom helyett a módosítvány csak a remény teljesülésének feltevéséről szól. Pedig ezen ingatlanság megszüntetésére sem remény, sem tiltetés nem elegendő, hanem valóságos tény szükséges: az alkotmány visszaállításának (ugy van) s az ezt befejező megkoronázásának ténye. (Viharos tejszész.)

A módosítványt indítványozó képviselőtársunk nyíltan kimondotta előadásában, hogy ő mindezeket azért akarja kihagyni a felirati javaslatból, mert ő nem pártolja a jogfolytonosságot, s a végkiegyenlítés iránti megállapodás előtt nem akarja sürgetni a felelős ministeriumnak és a köztörvényhatóságoknak alkotmányoszerinti visszaállítását.

Magyarország Főjogának egyik alapelve az: hogy törvényt alkotni, módosítani vagy elhárítani csak a király és nemzet egyetértésével lehet. Másik alapelve az: hogy a törvényhozó hatalomnak azon részét, mely a fejedelmet illeti, csak a koronázott magyar király gyakorolhatja. Harmadik alapelve az: hogy a király koronázás előtt köteles kijárni a koronázási hitelevél, melyben tünepélyesen ígéri, hogy az ország jogait, szabadságát s törvényeit szentül megtartja, és másokkal is megtartatja. E három közjogi alapelvek ellenében miként nyugodhatnánk meg abban, hogy alkotmányunk, melyet állami alapszerződés, szentesített törvények és királyi hitelevél önepélyesen biztosítottak, s melyet soha csak egy óráig sem volt jogos megszüntetni: hadd szünteljen tovább mindaddig, míg annak lényeges részét át nem alakítjuk! (Igaz.)

Ha vissza nem állítatik az alkotmány: minek alapján adja ki a király a koronázási oklevelet? Az új megállapodások még nem lesznek törvények; mert azokat csak koronázás után lehet szentesíteni; a régi törvények pedig fel vannak függesztve, és tetteleg nem élnek. Minő jogokat biztosít az inauurale diploma a honietnek? Azokat-e, a melyek

fel lettek függesztve, és vissza nem állítva, vagy azokat, melyek koronázás után adtak? (Ugy van.) Valóban visszasz helyzet az, melyből kimennek csak a törvények rendeleteinek teljesítése által lehet, s meg vagyok győződve, hogy a kimennek halogatása a bajt nem enyhíti, sőt nevelni fogja.

Nem fogom fel azoknak nézetét, kik azt mondják, hogy miután a jogfolytonosság elvben el van ismerve, nyugodjunk meg abban, s ne kívájunk többet. A jog, mely nem érvényesíthető, aligha többet ér az üres szónál (ugy van), s nem hiszem, hogy sok ember találkozzék, a ki beérje azzal, hogy valamely lényeges jogát elismerték, de tetteleg azzal élni nem engedik! (Helyes.) A kit elzárta, nem sokat nyer vele, hogy szabadságához jogát elismerik, de szabadon nem eresztik. (Helyes, Derült.) A kit vagyónál megfosztottak, aligha meg fog nyugodni, ha jogát azon vagyonhoz elismerik, de tulajdonát vissza nem adják. (Ugy van.)

A jognak elismerése által, csak az ok vagy ürgy van elhárítva, melynél fogva a tetteles életbelépés meggátoltatik; de nincs megszüntetve a joggal viszonyos kötelezettség, mely az elismerés után még erősebb. (Helyes.)

Azt fogja talán valaki mondani: hogy mindezek csak magánviszonyokra vonatkozó észrevételek, melyek az állami viszonyoktól lényegesen különböznek. — Igenis, különböznek, a mennyiben egy egész nemzet szabadságáról, törvényes jogairól van itt szó. Azt is mondhatja talán valaki: hogy a tetteles jogfolytonosságnak megtagadása nem tagadása a jognak; de, bocsánat, a jogfolytonosság megtagadása nem egyéb, mint a jognak folytonos tagadása! (Helyes, Igaz.)

Egyébiránt az általunk követt jogfolytonosság nem elv, hanem azon kétségtelen elveknek, melyeket ő Felsége is elismert, legszorosabb logikai következménye. (Ugy van.) Alkotmányos elv az: hogy a törvényhozás rendes útján alkotott törvényeket csak a törvényhozás rendes útján lehet ismét megváltoztatni. (Helyes.) Alkotmányos elv az: hogy a törvények megartandók, míg azokat a törvényhozás meg nem változtatja. Miután pedig Magyarország törvényei a törvényhozás rendes útján lettek alkotva, s azokat az alkotmányos törvényhozó hatalom eddig meg nem változtatta, egyszerű, világos és szoros következtetés az, hogy meg kell azokat tartani. (Ugy van.) És ez a tetteles jogfolytonosság. (Élénk helyeslés.)

De nem ereszkedem mind ezen, részint itt megemlített, részint talán még elhözható okoskodások bővebb részletezésébe, hanem átmenyek arra, hogy maga ő Felsége a tróbeszédben nem ily játékszerű okoskodásokat hozott fel a jogfolytonosság ellen, hanem egy nagy fontosságot, egy igen súlyosat. Megjegyezte már Komárom városa érdemes képviselője, hogy ő Felsége nem mondja, hogy elvben elismeri a jogfolytonosságot, hiszem, hogy azok, a kik a tróbeszéd készítésére befolytak, nem szorultak sophismára, hanem használtak a legnagyobb, a legsúlyosabb argumentumot, a lehetetlenséget.

Ezen szó, uraim, lehetetlenség, igen nagy szó, kivált midőn egy nemzet egész alkotmányos létének ellenében állítatik fel. A mi valóban lehetetlen, azt létrehozni sem ész, sem erő nem képes. A lehetetlenség oly hatalmas bálódó életünkben, mint a hitregnek fatuma, melyet még ama pogány istenek sem valának képesek megtörni. De a közéletben gyakran lehetetlennek látszik az is, a mi felette nehéz; — gyakran lehetővé válik, a mi lehetetlennek mondottak. A lehetetlenség előtt hátrálni lennénk kénytelenek. Felirati javaslatunkban is kimondottuk, hogy mi politikai lehetetlenséget nem kívánunk. (Ugy van.) De ha az, mi röviden lehetetlenségnek mondatik, csak súlyos nehézségekből áll; oly nagy fontosságon közérdek miatt, minő a nemzet alkotmányos élete: készek vagyunk mindent megtenni, a mi hatalmunkban és szabadságunkban áll, e nehézségek elhárítására.

Elismerték mi felirati javaslatunkban a helyzet nehézségeit, kimondottuk, hogy nem szándéunk a birodalom biztonságát veszélyeztetni, vagy fejedelmünk törvényes jogait csorbítani. Kimondottuk, hogy méltányolni fogjuk mindig a társországok jogos igényeit. Nem hoztuk kétségbe, hogy ezen átmenet bonyodalmakkal jár, melyeknek tisztába hozatala nagy óvatosságot fog kívánni; s készek nek nyilatkoztunk elnézésre is a felelősség elvének szigorú alkalmazása helyett. Tettük mind azt, hogy alkotmányunk helyreállítását elérhesük; tettük azon őszinte szándékkal, hogy a kiegyenlítést előmozdítsuk. (Helyeslés.) És íme, guayra találunk (ugy van) azoknál, kik oly gyakran opportunitást emle-

getnek, nevétségessé akarták tenni azon felelősséget, melynek irányában szigorúság helyett méltányos elnézést ígértünk, csak hogy könnyűsük az átmenetet, s ennek folytán a kiegyenlítést. — Íme, t. ház, most akartunk a jog szigorától eltérni oportunitási tekintetből, és kik vetik ezt szemünkre? Nem azok, kik a jogot veszik kizárólagosan tekintetbe, hanem azok, kik a jog mellett, sőt talán a felett az oportunitást emlegetik leginkább. (Ugy van.)

A nemzet bizalommal járul ő Felségéhez, mert bizalomra lett felszólítva. A nemzet aggódik, s bizalommal mondja fejedelméhez: Uram, legszentebb közjogi elvünk van veszélyben; a jogfolytonosság elve, mely nélkül nincs alkotmányunk; mentd meg ezt elvet, ismérd el tetteleg a jogfolytonosságot, állítsd vissza az alkotmányt! Erre ő Felsége csak megelőzőleg szólott, s ön polgártársaink, ön képviselő társaink már is azt mondják: nem lehet ezt kérni, e kérés ki kell hagyni, mert ha bevezesszük, kockáztatjuk a sikert, mert ennek visszaállítása lehetetlen.

Valjón, kérdem, ki mutat több bizalmat a fejedelméhez? Az e, ki azt mondja: Uram, nyugtass meg, minden lehetetlen nem lehet, teljesítad a nemzet kérelmét! A bizalom ezen szavának ki akarja útját állani? Azok, kik oportunitást emlegetnek (helyeslés), azok, kik előre kimondják az íreletet, a lehetetlenség itéletét, csak azért, mert a fejedelem kimondta, de a fejedelem egész általánosságban szólott, nem mondta, hogy semmit sem lehet visszaállítani az alkotmányból, nem mondta, hogy semmi részét az alkotmányt tetteleg el nem ismerheti, mindezt ő nem mondta, hanem kimondják azok, kik a tróbeszédre hivatkoznak oportunitásból. (Helyes, Ugy van!)

Nem lehet, uraim, hogy az annyiszor emlegetett oportunitásra nézve ki ne mondjam nézetemet; hisz úgy látszik, hogy minden mozgalmass, nehezebb, homályabb időknek meg vannak jelzavai, és úgy látszik, hogy ezen országgyűlés jel-szava az oportunitás.

Uraim, az oportunitás igen fontos érv ott, hol törvényt alkotásról van szó, legfőbb tekintet akkor, midőn új törvényt kell alkotni, mert akkor nem szükséges kérdésbe venni, törvényes-e ezen törvény, mert a mint a törvényhozás rendes útján megalkottatik, azonnal törvényes, mert törvény (helyeslés); ott azt kell tekintetbe venni, valjón oportunit-e az alkotandó törvény vagy nem, megfele-e a nemzet kívánalmának, az állam szükségének, előbbre viszi-e a nemzet felvirágzását; egy szóval: alkalmas-e arra, hogy a nemzet politikai életét támogassa és továbbra kifejtse? Hanem midőn meg, vagy meg nem tartásáról van szó, az oportunitással igen, de igen nagyon kényesen kell bánni. (Helyeslés.)

Azt tapasztaltam, hogy sokan az oportunitás szót akkor használják a már meghozott törvények meg nem tartására nézve, ha a törvény nem szól mellettiük; tehát ellentétbe teszik a pozitív fenálló törvényt, sőt a jelen esetben egy jogilag fenálló alkotmánnyal. (Helyeslés.)

Íme a világ egyik legelső szabad népe, a hajdani Róma, állami virágzásának korszakában felállította a dictaturát, mint elvet; ez nem volt egyéb, mint az oportunitás eszköze, midőn az állami, a polgári szabadságot meg kellett menteni. A törvény felfüggesztett és dictator kezébe adott. De kérem, uraim, ez csak hat hónapra történhetett, továbbra nem; oly oportunitás, mely 17 évig tart, s melynél meg azután is azt tanácsolják nekünk, hogy tartan meg és fogadjuk el továbbra is (zajos helyes és taps), az ily oportunitás cél-szerű nem lehet; mert hogy az oportunitás cél-szerű legyen, szükséges, hogy tovább ne tartson, mint a meddig a cél: az ország, az állam megmentése, miután a cél megkívánja; (Éljenzés.) szükséges, hogy az a jogokat el ne törölje, hanem, hogy annak megszüntetével azonnal ismét életbe lépjenek a jogok. Oly oportunitás, mely mindezekre nem vigyáz, éppen nem oportunitás; hanem — saját nevén nevezve — absolutismus. (Ugy van!)

Az oportunitást, szemben a törvényvel igen nehéz megvédeni. A „quid iuri” látszik a törvény szövegéből, mutatja azt a gyakorlat s érti rendszeren minden ember — kivált közölgökből. A „quid consilii” rendszeren a politika mezején tapogatódzás; igen nehéz nagyon gyakran megítélni, hogy mi a valóságos „quid consilii”; igen nehéz azért, mert annak minden factorait, kivált körunkban, igen nehéz ismerni. — Példát hozok fel:

1847-ben összejött a pozsonyi országgyűlés, tanácskozott Magyarország közügyeiről, éppen nem megának a constitutionnak alapelveiről, hanem tanácskozott az administratio kérdéséről. Alakultak

pártok, különfélek voltak a nézetek; a legelőbbrelátó politikuss Magyarországon legfeljebb csak azon kombinált volna, valjon egyiknek lesz-e többsége vagy a másiknak, és ha így vagy úgy dől el a dolog, mennyi kárt, mennyi hasznót tesz a köz-igazgatásnak. (Derült.) Azonban száz mértföldnyire megiltanak egy lakomát, Franciaország fegyvert fog, forradalom lesz, és két hónap múlva az egész magyar alkotmány át van alakítva más-ként, és pedig úgy, a hogy előbb el sem kezdék, még róla nem is álmodtak. (Folytatjuk.)

Ghyecz Kálmán beszéde

a képviselőház február 16-diki üléséből.

(Folytatás.)

A Diaetalis Tractatusok ezen nemének a kormányra nézve azon előnye, a nemzetre nézve azon hátránya van: hogy a mit megajánl a nemzet, az részlet-fizetésül elfogadatik, és nem csak visszavonhatatlan, hanem egyszerűen hidul is szolgál további engedményekre, a melyen végezett oda is eljuthatni, a hová kezdetben menni éppen nem szándékoztunk.

De a Diaetalis Tractatus ezen módjának mind a nemzetre, mind a kormányra nézve azon egyaránt káros hatása is van: hogy talán éppen a nagy óvatosság, melyet a Diaetalis Tractatusnak ezen módja a nemzet képviselőinek, s hogy igazságosak legyünk, néha magának a kormánynak is kötele-ségévé tesz, magát a Tractatusnak sikerét teszi lehetetlenné, mely csak akkor reménylhető, ha az értekezők kölcsönösen tisztában vannak viszonyos céljaik fölöl: és így lelkiismeretesen számot vet-hetvén magukkal, ha egyben vagy másban engedni kénytelenek, nem csak biztattnak, nem csak sejt-tik, reménylik, hanem biztosak is abban, hogy meg-nyerik a teljes pótlást, melyet ezért joggal követel-hetnek. (Helyes.)

A Diaetalis Tractatusnak ezen módjából, mely a törvényhozást mesterséges alkudozások sikkalós terére szorítva, bizalmatlanságot gerjeszt feltől is, alant is: s ezáltal saját meggőseget eredményezi, közjogi legfontosabb kérdéseink megoldására nézve vérmes reménytel, biztos siker legyen-e várható? én nem merem állítani. De mit szóljak azon temén-telen teendők fölöl, melyeket tőlünk közigazgatási, tár-sadalmi, s anyagi viszonyainknak 17 év előtt meg-kezdett, a következő események által a legkáro-sabbban felbeszakasztott átalakulásunk igényelt.

Roma hátán rom. A meddig csak szemlünk lát-határa terjed, állami szerkezetünk egész területén újból kell mindent építenünk, és nincs megszervezve, összehordva, rendezve a temérdek anyag, mely e roppant építéshez megkívántatik; sőt még ter-rajz sincs készíve, a mely szerint ily sok különbölet vagy építkezések egymáshoz arányatosan végrehajan-dók lennének, és lehet-e idomór, arányatosan az épí-tés — a munkát egészben összbangzólag vezető ipi-tőmesterek nélkül.

Mi negyszáz egynehány képviselők egymás-tól annyira különböző elveinkkel, világ-nézetünkkel fogunk oszlan 9—10 bizottmányra, hogy előkészí-tünk, tervezzünk oly országos munkálatokat, oh törvényjavaslatokat, melyeknek inkább csak meg-bírálására vagyunk a képviselő testületek alapsze-kezeténél és természeténél fogva hivatva, de másképpen nem cselekedhetünk, mert tőlünk függetlek nem felelős kormánynak a kezdeményezés fontos cselekményét ily nagy bórderejt országos tárgyak-ban egyáltalában át nem engedhetjük. (Helyeslés.)

Mi eredménye lesz munkálkodásunknak, a jó vendő litka; adja Isten, hogy ne legyen az, a mi volt azon országgyűlések munkálatoknak, melyek 7 évvel ezelőtt a pozsonyi országgyűlés végzési fol-tán félig meddig hasonló körülmények között nag-gondtal, de sikertelentl készítették. (Igaz.)

Előzámálattam az előadottakban közjogi ké-déseink kiegyenlítésének, állami átalakulásunk fe-fejezésének azon akadályait, melyek az ily fontos tárgyak természetében fekvő egyéb súlyos nehézsé-gek mellett, hazánk jelen körülményei szerint lé-teznek. Mindezen akadályoknak ugyanazon egykő-zös oka, forrása van: állami kormányzatunknak mostani alakja. (Helyeslés.) és egy azoknak közös-orszerűk a nemzeti felelős kormányzat, mely miket ezt a felirati javaslat oly szépen fejezi ki, min a korona tanácsának, mind a nemzet országgyűléső-nek részese lévén, és így ismervén a korona szán-dékait, ismervén a nemzet kívánalmait benső tan-csolatba hozhassa; kölcsönös kívánalmajkról, kéte-lyeikről, nehézségeikről rögtön és kellőleg felvilá-gosíthassa a törvényhozásnak mind a két részét; és felelős lévén mindegyik iránt, ennek alapján bi-zalmát birván mindegyiknek joggal kezébe ragad-hassa a kezdeményezést, közjogi kérdéseinkben új-

